

ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ ΑΡΜΟΝΙΑ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
10-5-2022
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ:ΕΞΙ (6)

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ, Διατριβαί, Β 10.1-4

Σκέψαι τίς εἶ. Τὸ πρῶτον ἄνθρωπος, τοῦτο δ' ἔστιν οὐδὲν ἔχων κυριώτερον προαιρέσεως, ἀλλὰ ταύτη τὰ ἄλλα ὑποτεταγμένα, αὐτὴν δ' ἀδούλευτον καὶ ἀνυπότακτον. Σκόπει οὖν, τίνων κεχώρισαι κατὰ λόγον. Κεχώρισαι θηρίων, κεχώρισαι προβάτων. Ἐπὶ τούτοις πολίτης εἶ τοῦ κόσμου καὶ μέρος αὐτοῦ, οὐχ ἔν τῶν ὑπηρετικῶν, ἀλλὰ τῶν προηγουμένων· παρακολουθητικός γὰρ εἶ τῇ θεῖα διοικήσει καὶ τοῦ ἐξῆς ἐπιλογιστικός. Τίς οὖν ἐπαγγελία πολίτου; Μηδὲν ἔχειν ἰδίᾳ συμφέρον, περὶ μηδενὸς βουλευέσθαι ὡς ἀπόλυτον, ἀλλ' ὡσπερ ἄν, εἰ ἡ χεὶρ ἢ ὁ πούς λογισμὸν εἶχον καὶ παρηκολούθουν τῇ φυσικῇ κατασκευῇ, οὐδέποτ' ἂν ἄλλως ὠρμησαν ἢ ὠρέχθησαν ἢ ἐπανενεγκόντες ἐπὶ τὸ ὅλον.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΡΗΛΙΟΣ, Τὰ εἰς ἑαυτὸν, 4.3

Ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητοῦσιν ἀγροικίας καὶ αἰγιαλοὺς καὶ ὄρη, εἴωθας δὲ καὶ σὺ τὰ τοιαῦτα μάλιστα ποθεῖν. Ὅλον δὲ τοῦτο ἰδιωτικώτατόν ἐστιν, ἐξόν, ἧς ἂν ὥρας ἐθελήσης, εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν. Οὐδαμοῦ γὰρ οὔτε ἡσυχιώτερον οὔτε ἀπραγμονέστερον ἄνθρωπος ἀναχωρεῖ ἢ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, μάλισθ' ὅστις ἔχει ἔνδον τοιαῦτα, εἰς ἃ ἐγκύψας ἐν πάσῃ εὐμαρείᾳ εὐθύς γίνεται· τὴν δὲ εὐμάρειαν οὐδὲν ἄλλο λέγω ἢ εὐκοσμίαν. Συνεχῶς οὖν δίδου σεαυτῷ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν καὶ ἀνανέου σεαυτὸν· βραχέα δὲ ἔστω καὶ στοιχειώδη ἃ εὐθύς ἀπαντήσαντα ἀρκέσει εἰς τὸ πᾶσαν λύπην ἀποκλύσαι καὶ ἀποπέμψαι σε μὴ δυσχεραίνοντα ἐκείνοις ἐφ' ἃ ἐπανέρχῃ.

A. Να εντοπίσετε και να γράψετε τις φράσεις των κειμένων που απαντούν στα παρακάτω ερωτήματα.

α. Ποια χαρακτηριστικά αποδίδει ο Επίκτητος στην προαίρεση; (κείμενο Α)

β. Ποια είναι η θέση του πολίτη στον κόσμο; (κείμενο Α)

γ. Ποια είναι η αποστολή του πολίτη; (κείμενο Α)

δ. Πώς κρίνει ο Μάρκος Αυρήλιος τη συνήθεια των ανθρώπων να αναζητούν την ευτυχία στην αλλαγή περιβάλλοντος; (κείμενο Β)

ε. Τι εννοεί ο Μάρκος Αυρήλιος με τον όρο «εὐμάρεια»; (κείμενο Β)

Μονάδες 10

B1 . Ο άνθρωπος έχει τρία χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Ποια είναι αυτά με βάση το Κείμενο Α;

Μονάδες 10

B2. «Τίς οὖν ἐπαγγελία πολίτου; Μηδὲν ἔχειν ἰδίᾳ συμφέρον, περὶ μηδενὸς βουλευέσθαι ὡς ἀπόλυτον, ἀλλ’ ὥσπερ ἄν, εἰ ἡ χεὶρ ἢ ὁ πούς λογισμὸν εἶχον καὶ παρηκολούθουν τῇ φυσικῇ κατασκευῇ, οὐδέ ποτ’ ἂν ἄλλως ὠρμησαν ἢ ὠρέχθησαν ἢ ἐπανενεγκόντες ἐπὶ τὸ ὄλον»: Τι προτρέπει ο Επίκτητος τον άνθρωπο στο παραπάνω χωρίο; Με ποια εκφραστική επιλογή το περιεχόμενο της προτροπής ;

Μονάδες 10

B3. Αφού μελετήσετε τα αποσπάσματα που ακολουθούν από το έργο «Περί της πνευματικής γαλήνης» του Σενέκα και το κείμενο του Μάρκου Αυρήλιου, να συγκρίνετε τις απόψεις που προβάλλονται σχετικά με την έννοια της αναχώρησης.

Το ένα ταξίδι αρχίζουν, το άλλο τελειώνουν, από το ένα θέαμα βιάζονται να πάνε στο άλλο. Όπως λέει και ο Λουκρήτιος: Τρέχει ο καθένας πάντοτε να φύγει του εαυτού του [...] Γι' αυτό θα πρέπει να καταλάβουμε ότι το λάθος που αγωνιζόμαστε να ξεπεράσουμε δεν έχει σχέση με τους τόπους, αλλά με εμάς τους ίδιους.

Seneca, Tranq. 11.15, μτφ. Ν. Πετρόχειλος

Συχνά όμως θα πρέπει να επιστρέφει κανείς και στον εαυτό του· γιατί η επαφή με ανόμοιες φύσεις ανατρέπει την ισορροπία που έχουμε αποκαταστήσει, αναθερμαίνει τα πάθη και κακοφορμίζει τα πνευματικά έλκη, αν αυτά δεν έχουν αποθεραπευθεί. Όπως κι αν έχει, τα δύο πράγματα θα πρέπει να συνδυάζονται και να καταφεύγει κανείς άλλοτε στην απομόνωση και άλλοτε στην επαφή με το πλήθος. Το πρώτο θα μας κάνει να επιθυμούμε τους ανθρώπους, το δεύτερο τους εαυτούς μας, και καθένα θα αποτελέσει φάρμακο για το άλλο· η απομόνωση θα θεραπεύσει την απέχθειά μας για το πλήθος, και το πλήθος την αποστροφή μας για τη μοναξιά.

Seneca, Tranq. 17.3, μτφ. Ν. Πετρόχειλος

Μονάδες 10

B4.α. άδούλευτον, ιδιωτικώτατον (ιδιωτικός), εὐμάρειαν: ;1) Ποια είναι η σημασία των συγκεκριμένων λέξεων στα κείμενα Α και Β ; 2) Να γράψετε από μία φράση για κάθε μία από τις παραπάνω λέξεις (σε οποιαδήποτε πτώση ή γένος) στην οποία θα είναι εμφανής η διαφορετική σημασία που έχουν στη νέα ελληνική. (μονάδες 6)

B4.β. Με ποιες λέξεις των κειμένων παρουσιάζουν ετυμολογική συγγένεια οι λέξεις: βωμός, ενικός, ανορεξία, σκυφτός. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

B5. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με μία από τις λέξεις που δίνονται στην παρένθεση.

α. Η Ακαδημία ανέστειλε την λειτουργία της ύστερα από περίπου εννέα αιώνες, το 529 μ.Χ., έπειτα από απόφαση του αυτοκράτορα (Ιουλιανού, Ιουστινιανού, Διοκλητιανού).

β. Ο (Πρωταγόρας, Αισχύλος, Ησίοδος) δίνει μια εξαιρετικά απαισιόδοξη εικόνα για την ανθρωπότητα και την εξέλιξή της.

γ. Ο Αριστοτέλης εγκαταστάθηκε στη Μακεδονία μετά από πρόσκληση του βασιλιά Φιλίππου το (343 π.Χ., 434 π.Χ., 367 π.Χ.) .

δ. Ο Αριστοτέλης ως δάσκαλος στην Ακαδημία έκρινε με πολλή αυστηρότητα τον συνάδελφό του (Ηράκλειτο, Εύδοξο, Ηρακλείδη).

ε. Ο Αριστοτέλης συγγράφει τα Ηθικά Νικομάχεια κατά την (πρώτη, δεύτερη, τρίτη) περίοδο της φιλοσοφικής του δραστηριότητας.

Μονάδες 10

A. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πολύβιος, Ιστορία 2, 56, 7-12

Στο απόσπασμα που ακολουθεί ο Πολύβιος ασκώντας κριτική στον ιστορικό Φύλαρχο, ο οποίος εκπροσωπούσε τη λεγόμενη σχολή της «τραγικής ιστοριογραφίας», τονίζει τις διαφορές της ποίησης από την ιστορία. Η τραγική ιστοριογραφία είχε ως στόχο να συναρπάσει το κοινό και να προκαλέσει ηδονή μέσα από τη συγκίνηση με ζωηρές λεπτομέρειες.

·
σπουδάζων δ' εἰς ἔλεον ἐκκαλεῖσθαι τοὺς ἀναγινώσκοντας καὶ συμπαθεῖς ποιεῖν τοῖς λεγομένοις, εἰσάγει περιπλοκάς γυναικῶν καὶ κόμας διερριμμένας καὶ μαστῶν ἐκβολάς, πρὸς δὲ τούτοις δάκρυα καὶ θρήνους ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀναμῖξ τέκνοις καὶ γονεῦσι γηραιοῖς ἀπαγομένων. ποιεῖ δὲ τοῦτο παρ' ὄλην τὴν ἱστορίαν, πειρώμενος «ἐν» ἑκάστοις ἀεὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέναι τὰ δεινά. τὸ μὲν οὖν ἀγεννὲς καὶ γυναικῶδες τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ παρεῖσθω, τὸ δὲ τῆς ἱστορίας οἰκεῖον ἅμα καὶ χρήσιμον ἐξεταζέσθω. δεῖ τοιγαροῦν οὐκ ἐκπλήττειν τὸν συγγραφέα τερατευόμενον διὰ τῆς ἱστορίας τοὺς ἐντυγχάνοντας οὐδὲ τοὺς ἐνδεχομένους λόγους ζητεῖν καὶ τὰ παρεπόμενα τοῖς ὑποκειμένοις ἐξαριθμεῖσθαι, καθάπερ οἱ τραγωδιογράφοι, τῶν δὲπραχθέντων καὶ ῥηθέντων κατ' ἀλήθειαν αὐτῶν μνημονεύειν πάμπαν, «κ» ἂν πάνυ μέτρια τυγχάνωσιν ὄντα. τὸ γὰρ τέλος ἱστορίας καὶ τραγωδίας οὐ ταυτόν, ἀλλὰ τούναντίον. ἐκεῖ μὲν γὰρ δεῖ διὰ τῶν πιθανωτάτων λόγων ἐκπλήξαι καὶ ψυχαγωγῆσαι κατὰ τὸ παρὸν τοὺς ἀκούοντας, ἐνθάδε δὲ διὰ τῶν ἀληθινῶν ἔργων καὶ λόγων εἰς τὸν πάντα χρόνον διδάξαι καὶ πείσαι τοὺς φιλομαθοῦντας, ἐπειδήπερ ἐν ἐκείνοις μὲν ἡγεῖται τὸ πιθανόν, κἂν ᾗ ψεῦδος, διὰ τὴν ἀπάτην τῶν θεωμένων, ἐν δὲ τούτοις τάληθές διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν φιλομαθούτων.

Λεξιλόγιο

τερατεύομαι = τερατολογώ, διηγούμαι τερατώδη, αλλόκοτα πράγματα

Γ1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα: «δεῖ τοιγαροῦν οὐκ ἐκπλήττειν ... πάνυ μέτρια τυγχάνωσιν ὄντα».

Μονάδες 10

Γ2. Ποιες είναι, σύμφωνα με το κείμενο, οι διαφορές της ιστορίας από την τραγική ποίηση ως προς το σκοπό που υπηρετούν;

Μονάδες 10

Γ3.α. «πρὸς δὲ τούτοις δάκρυα καὶ θρήνους ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀναμῖξ τέκνοις καὶ γονεῦσι γηραιοῖς ἀπαγομένων»: **Να γράψετε τα υπογραμμισμένα ουσιαστικά στην ονομαστική πτώση του ενικού αριθμού.**

Μονάδες 2

Γ3.β. συμπαθεῖς, χρήσιμον: **Να γράψετε τα επίθετα στην ίδια πτώση του συγκριτικού βαθμού.**

ῥηθέντων: **Να γράψετε τη δοτική πτώση στον ίδιο αριθμό.**

Μονάδες 3

Γ4.α. «ποιεῖ δὲ τοῦτο παρ' ὅλην τὴν ἱστορίαν, πειρώμενος <ἐν> ἐκάστοις ἀεὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέναι τὰ δεινά. τὸ μὲν οὖν ἀγεννὲς καὶ γυναικῶδες τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ παρείσθω, τὸ δὲ τῆς ἱστορίας οἰκεῖον ἅμα καὶ χρήσιμον ἐξεταζέσθω.»

Να εντοπίσετε έναν τύπο συνηρημένου ρήματος μέσης φωνής και να γράψετε το τρίτο ενικό πρόσωπο της ευκτικής ενεστώτα και το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο του παρατατικού.

Μονάδες 2

Γ4.β. ἀπαγομένων, τιθέναι, ἐντυγχάνοντας: **Να γράψετε για το καθένα από τα παραπάνω ρήματα το δεύτερο ενικό πρόσωπο της προστακτικής στον αόριστο β'.**

Μονάδες 3

Γ5.α «σπουδάζων δ' εἰς ἔλεον ἐκκαλεῖσθαι τοὺς ἀναγινώσκοντας καὶ συμπαθεῖς ποιεῖν τοῖς λεγομένοις, εἰσάγει περιπλοκὰς γυναικῶν καὶ κόμας διερριμμένας καὶ μαστῶν ἐκβολὰς, πρὸς δὲ τούτοις δάκρυα καὶ θρήνους ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀναμίξ τέκνοις καὶ γονεῦσι γηραιοῖς ἀπαγομένων»: **Να εντοπίσετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς και να γράψετε την επιρρηματική σχέση που εκφράζουν.**

Μονάδες 4

Γ5.β. «κἂν ἦ ψευδός»: **Να αιτιολογήσετε την ἐγκλίση με την οποία εκφέρεται η παραπάνω πρόταση.**

Μονάδες 1

Γ6.α. «ποιεῖ δὲ τοῦτο παρ' ὅλην τὴν ἱστορίαν, πειρώμενος <ἐν> ἐκάστοις ἀεὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέναι τὰ δεινὰ»: **Να μεταφέρετε την πρόταση στον πλάγιο λόγο χρησιμοποιώντας μετοχική φράση με εξάρτηση Ὁρῶ τοῦτον**

Μονάδες 2

Γ6.β. τῶν δὲ πραχθέντων: **Να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα πρόταση.**

Μονάδες 3